

Földházi Kornél: Recenzió

Földházi Erzsébet (szerk.): „Hun házasodunk hun meg elválunk” című
könyvéről

A kötet a párkapcsolatok felbomlásával és az új párkapcsolatok kialakulásával foglalkozik, melyet 2005 és 2015 között készült szociológiai és demográfiai írásokkal támaszt alá. Ennek az idősávnak a szociológiai, demográfiai írásait tartalmazza. Ezt a tanulmányt legfőképpen azok figyelmébe lehet ajánlani, akik párkapcsolati krízisben vannak, vagy csak egyszerűen érdeklődnek a kapcsolatokban történő változások iránt. Érdekes lehet az átlagember számára is, és jó szakirodalom a szakember számára. A könyv első kiadása 2019-ben jelent meg. A könyv fókuszában a párkapcsolatok megszűnése, majd az új kapcsolatok kialakulása van. A szerző jelenleg a Pázmány Péter Katolikus Egyetem, Bölcsész- és Társadalomtudományi Kar, Szociológiai Intézet oktatója. Diszciplínái többek közt a demográfia, családszociológia, bevezetés a szociológiába, a szociológia módszertana, kutatási gyakorlat, többváltozós elemzések, szocializáció, családi és iskolai konfliktusok.

Ami a címadással kapcsolatban érdekesség lehet, hogy a megjelenést megelőző évben egy azonos című interjú készült Vámos Miklóssal, Györffy Ákos adoptálásával. A kötetre fókuszálva a bevezetése rövid, lényegre törő; a tartalomjegyzéken túlmutatóan olvasható egy rövid recenzió a saját művéről Előszó címen. A kötet négy fejezetből áll, melyek többszörös bontásúak; a tartalomjegyzékben csak a főbb alfejezetek, részek szerepelnek, de ezekben a bontások tovább folytatódnak.

A könyvet Földházi Erzsébet írta, de a kötet 335 hivatkozást jelenít meg. A 262 oldal teljesen az ő munkája, de mellékletként bőségesen részletezi a felhasznált szakirodalmat, amivel tovább lehet mélyíteni a témakör iránti elhivatott olvasót és azt is alátámasztja, hogy mennyire elkötelezettnek érzi magát, minőségi munkára törekedett, mindazonáltal úgy szerkesztette, hogy élvezetesen, figyelemfenntartóan olvasható művet teremtsen. A könyv szerkezeti és logikai összetétele tükrözi, hogy az író mennyire alaposan végiggondolta a könyv felépítését. Látható, ahogy a szerkezeti egységek egymásra épülve árnyalt áttekintést engednek. Előnyös vonása a kötetnek, hogy sok a táblázat; ezek rendszerint osztályozásokat, összehasonlító fogalomelemzéseket tartalmaznak, nagyban segítik a megértést az olvasó számára.

Az író 2001-től a KSH NKI (Központi Statisztikai Hivatal Népeségtudományi Kutatóintézet) tudományos főmunkatársa volt, így nagyon megalapozott adatok alapján tudott áttekintő összegzést készíteni.

A könyv négy fejezetből és egy módszertani mellékletből áll. Az 1. fejezet általánosságban foglalkozik a jelenséggel, a házasság, válás, válás utáni időszak, illetve az új párkapcsolat fogalomrendszerével. A 2. fejezet a házasság felbomlását, annak előzményeit, jeleit, illetve következményeit járja körül. A 3. fejezetben a rendszerváltás következményeit vizsgálja a családokat ért hatása megközelítésével. A 4. fejezet a válás következményeivel foglalkozik, majd az új kapcsolatokat vizsgálja. A mellékletben az elemzéshez szükséges módszerek

vannak elhelyezve, továbbá az eseménytörténeti elemzés leírását is (alapvető irodalom, főbb folyóiratok, szakmai szervezetek és társaságok) tartalmazza.

A kutatás több szinten is jelentős megállapításokat hordoz magában. A házasság intézménye a felbomlást követően nehéz érzelmi aspektusokat hordoz magában, és mindamellett, hogy a kötődési szálak hosszú távú lenyomatot képeznek még, a társadalmi megítélés is megtapasztalható. Az új párkapcsolat létesítésekor a gazdasági tényezők is jelentős szerepet töltenek be, melyre a vizsgálat rámutat, hogy a nők munkaerőpiacon betöltött szerepe egyébként is hátrányos helyzetből indul. Magyarországon még mindig jelen van a stigmatizáció, mely hatással van az egyéni jólétre, lenyomatot képez a társadalmi integrációra. Válás után, amikor szinte minden addigi integráció a stigmatizálás miatt megszűnik, egy új párkapcsolat kialakulása már nem feltétlenül az érzelmi, hanem erősen a társadalmi-gazdasági tényezőktől is függ. A vizsgálat feltárta azt a tényt is, hogy az új kapcsolat kialakulásának fókuszában már érzékelhető a nők iskolai végzettsége, munkaerőpiaci helyzete, illetve nagyon fontos tényező a gyermekek száma is.

Földházi egyik legfontosabb felismerése, hogy az új párkapcsolatok nem hiánypótlásként jelennek meg, hanem egyfajta stabilitást, társadalmi integrálódást, ezáltal új mobilitást és az identitás újraépítését is célul tűzik ki. Egy új párkapcsolat új dimenziót nyit ki a párkapcsolati dinamikák vizsgálatában, ahol megjelenhetnek a demográfiai adatok és a szociológiai értelmezések. Az eredmények hasznosíthatók a családpolitikában és a szociális munka területein egyaránt. Átala pontos képet kaphatunk arról, hogy milyen ok-okozati összefüggések lehetnek az egyének döntéshozatali folyamataiban, és arra is, hogy miként változtak az elmúlt évtizedekben a kulturális minták a párkapcsolati hálók terén.

A könyv nagyon részletes, jól definiált, megbízható munka, az értékek, értékrendek tükröződnek benne, mindazonáltal, hogy nem elfogult, és csak a tényeket mutatja be. A könyv formátuma megfelelő, jól forgatható, a betűméretek alkalmasak a hosszabb idejű figyelem fenntartására. A külleme tankönyvszerű, a vékony papírlap szakkönyvet idéz.

A könyv fő értéke, hogy tankönyvként is jól használható, hiszen a benne szereplő adatok megalapozottak, hivatalosak. A témával bár sokan foglalkoznak, egzakt alapokon nagyon kevesen hivatottak elkötelezni magukat iránta. Földházi Erzsébet azért is alkotott nagyot ezzel a könyvvel a maga nemében, mert a téma szakértője, és sokféle szemléletmód tükröződik írásában. A források is igen változatosak, így az ő módszere alapmű lehet a későbbi kutatók számára. Azért is kiemelkedő munka a témában Földházi Erzsébettől, mert a könyv hangneme szakszerű, tárgyilagos, eligazító. A szöveg bontása áttekinthető rendszert visz az ismeretanyagba, olvasmányos és tanulható.

A könyv tartalmi jellege nem az olvasók legkeresettebb témakörét dolgozza fel. Lehetne kritizálni, de a már jelzett értékei miatt ez méltatlan eljárás volna, hiszen a tartalmi részek kézzelfogható valóságot ábrázolnak. Úgy lenne érdemes megfogalmazni, hogy az érdeklődők ne veszítsék el kedvüket, mert a történeti áttekintésen túlmenően tanulni és okulni lehet a már generációs problémának mondható tényfeltárásból. Az olvasó számára is tükröződik, hogy a tanulmány logikailag jól felépített, könnyen értelmezhető, követhető, megfelelő mennyiségű statisztikai adattal alátámasztva.

A házassággal és a párkapcsolatokkal a szociológia nagyon sokat foglalkozik, a kapcsolatok és azok rendszere sokat vitatott téma. A házasság, mint jelenség a társadalomban egy teljesen elfogadott normatív állapot, mégis napjainkban a válások száma robbanásszerűen

megemelkedett. A téma a szerző kutatási területe, így a témával kapcsolatosan szakavatott, mely jártasságát a könyvben mellékelt szakirodalom is alátámasztja.

Előzetesen már írt egy kilenc összegző tanulmánykötetet, mely írások alapjai ezen művének. Mind a téma mélysége, mind a mondanivalója a család kialakulására, szerkezetére és annak változásaira fókuszál. Vizsgálatai kiterjednek az új párkapcsolatok kialakulására, a ~~családokra~~ mozaikcsaládokra, illetve a már elvált szülők mindennapjaira. Mindezt teszi úgy, hogy az egész folyamatot egy komplex rendszernek tekinti, majd az események horizontját megvizsgálja a tényezők tükrében, hogy mi tartja egyben, majd mi teszi tönkre a kapcsolatokat.

A könyv tehát fontos szakirodalmi tájékozási pont, amely nagyon fontos, és egyben jelzi az utat is, amin érdemes továbbhaladni. A téma szűkebb körű érdeklődésre tarthat számot, így nem minden olvasó számára könnyű a tartalom befogadása. A könyv jó alap lehet új kiadások számára, amelyekben a változások és az új aktualitások is előtérbe kerülnek.